

Inför 23 mars

□ På tröskeln till 80-talet ställs svenska folket inför en fråga som ansetts så betydelsefull att den motiverar en folkomröstning.

● Att värderingen är riktig bekräftas av den pågående debatten som säkerligen engagerar de flesta djupare än partitritörerna kring riksdagsvalen. Så djupt att de vanliga partigränserna genombryts.

Vi skall här inte argumentera vare sig för ja eller nej. Vi vet att meningarna är delade bland våra läsare mellan de föreliggande alternativen. Vi vet därmed också att det i alla läger finns människor av god vilja som frågar mera efter vad som är rätt än efter vem som har rätt.

Det bör redan stå klart att problemen kring kärnkraftens framtid är till den grad invecklade och ödesmättade att också experterna har hamnat i skilda läger. Ingen sida kan på ett övertygande sätt göra gällande att den ensam för sakens saklighetens och sakkunskapens talan.

● Mycket pekar mot att vårens folkomröstning liksom höstens val kommer att dela svenska folket i två block, kanske jämnstarka.

Vad blir då slutsatsen och riktlinjen för beslutsfattarna?

● En slutsats bör bli att ingen av parterna har fått demokratisk fullmakt att utan hänsynstagande till motparten driva igenom beslut som kan få ödesdigra och oåterkalleliga konsekvenser för vår egen och våra efterkommandes framtid.

Demokratins framtid hotas både av minoritets- och majoritetsdiktatur.

Meningsbrytningen i kärnkraftsdebatten — liksom i andra väsentliga frågor om allas vår välfärd och framtid — vittnar om att ingen part har hittat den enda övertygande lösningen men att vi kommer den närmare om vi lyssnar till och lär av varandra.

N. G. E.

Bakgrund till Iran

Under rubriken "Att förstå Iran" har Peter Everington i Ny Världs franskspråkiga kollega *Changer* gett en historisk och ideologisk bakgrund till den revolutionära situation som i årtal utgjort ett överhängande hot mot världsfreden. Artikelförfattaren har under många års vistelse i Iran och och Mellanöstern förvärvat ingående kännedom om kultur och tänkesätt i den islamska världen.

□ I SIN INLEDANDE historiska återblick erinrar Everington om att iranierna med stolthet bevarar minnet av ett persiskt imperium som en gång sträckte sig från Indien till Egypten. Men de reagerar också med bitterhet mot att betraktas som spelbrickor i en imperialistisk eller ideologisk stormaktsstrategi.

Händelserna under 1978—79 avtecknar sig, konstaterar artikelförfattaren, mot ett historiskt sammanhang som skapat främlingshat. Men den iranska revolutionen har också underblåsts av en idékonflikt: å ena sidan det aggressiva inflytandet från en

västerländsk kultur, å andra sidan den muslimska väckelsen under den efterkoloniala perioden.

Man kan fråga sig varför shahen till den grad missbedömde den västerländska slappheten att han till och med uppmuntrade den i sitt eget land. I Isaphan och Chiraz, de båda viktigaste artistiska centra i Iran, kunde en besökare inte undgå att lägga märke till den reklam som bjöd ut pornografiska italienska filmer på biografer med några hundra meters mellanrum.

Hundratals unga män som strömmade ut på gatan från föreställning-

Forts. sid. 4

Nordisk ungdom till Karlskoga

Som meddelades i föregående nummer av Ny Värld har en grupp ungdomar inbjudit till en nordisk konferens på Karlskoga folkhögskola under kommande påskhelg. Här återkommer inbjudarna om syftet med samlngen.

□ VÄNDPUNKT är rubriken på konferensen i Karlskoga över påskdagarna.

Många människor söker efter hur de skall använda tillvaron på ett meningsfullt och tillfredsställande sätt. Man ställer sig olika frågor:

● Vilken utbildningslinje skall jag välja i skolan?

● På vilket område skall jag använda mig av de kunskaper jag fått genom mina högskolestudier?

● Vad åstadkommer jag i mitt dagliga arbete och vad skall jag prioritera när jag ändå inte får tid med allt?

Målsättningen med samlngen i påsk är att i ljuset av vissa väsentliga behov i vårt land och i vår värld söka klargöra vilken uppgift Vår Herre vill att vi skall ta oss an både som individer och i samarbete med andra.

Ett ämne som kommer att behandlas i påsk är: Skapande minoriteter. Det är inte alltid lätt att helhjärtat leva och arbeta för någonting man tror är riktigt. Men det är vad som behövs.

Ett annat ämne är frågan om relationerna mellan världens fattiga och rika länder. Oberoende av om vi anser det vara ett jätteproblem eller en olöslig fråga så är det ett område där behovet för förändring är uppenbart.

Ett tredje ämne berör värderingar och normer som påverkar vårt samhälle. Etiska och moraliska principer har ibland varit vägskylltar vi följt i Norden. Hur kan de bli det i större utsträckning i framtiden?

Påskens evangelium har någonting att säga såväl de kristna som ickekristna. Det är någonting vi vill uppmärksamma i Karlskoga i påsk. □

Är våra politiker intelligenta?

FRÅGAN ÄR OFÖRSKÄMD men kan ställas, skriver Einar Engebretsen, skrivande och ritande medarbetare i Ny Världs norska kollega *Ny Verden*. Modern forskning säger att intelligens inte är vad man trodde att den var. Tidigare testningar är föråldrade. Detta angår alla, men konsekvensen blir störst hos våra politiker.

Här har vi efter bästa förmåga, år ut och år in, valt politiker till kommunstyrelse, landsting och riksdag — människor som efter dåtidens intelligensnivå skulle vara bland landets yppersta. I dag säger vetenskapen: Vi har felvärdert intelligensbegreppet.

Katastrofen är uppenbar, fortsätter Engebretsen. I generationer har samhällsplaneringen skötts av politiker som kanske inte skulle klara dagens intelligensprov. Kan detta vara orsaken till allt det underliga som sker när det gäller byggandet av vägar, sjukhus och kommunikationer?

Intelligensanalysen har lång tradition i Norge. Den börjar redan i lek Hagens sandlådor. En fyraåring trampar på en kamrats sandlott. Slottsbyggaren granskar slottstramparen med en rutinerad och genomträngande blick: "Dumskalle" är den klart uttalade slutsatsen. Denna lite primitiva analys utvecklas med åren. En tioåring skulle säga: "Är du alldeles korkad?"

Att ha en hög IQ

Stortingsrepresentanter, som dagligen värderar varandra, har kommit fram till olika sätt att omskriva dessa uttryck, utan att tappa den ursprungliga meningen.

Men trots allt är detta bara amatörstadiet. Professionellt blev det hela när fransmännen tog upp direkta testningar av intelligensskillnader år 1905. De ljushuvade skolbarnen skulle sorteras fram. Amerikanerna följde raskt efter. IQ-begreppet blev känt. Att vara "begåvad" var liktydigt med att ha en hög IQ.

Framtidsforskaren Herbert Kahn t.ex. har en IQ på närmare 200 — långt över genigränsen. Den ligger lite

över 150. Kennedy och Nixon brukade rådfråga Kahn. Om presidenten hade en orolig natt inför möjligheten av ett atomkrig kunde han ringa till Herbert Kahn — som svarade i telefonen i sitt rymliga kontor fem mil norr om New York. Han tillhörde Hudson-institutet, "tankefabriken".

Herbert kunde då säga: "Ett storkrig är föga sannolikt men inte omöjligt". Detta hade Herbert tänkt ut med sina 80 teamtänkare, efter att ha matat datamaskinerna med en festmåltid av statistik och fakta.

Framtiden rusar mot oss

Denna form av tänkande är i stora drag byggd på trendanalyser, kalkyleringar och sannolikhetsberäkningar. En målmedveten och rationell logisk-analytisk hjärnverksamhet — *konvergent* tänkande.

Traditionella intelligensmätningar bygger på denna typ av tankeverksamhet. Hög IQ förutsätter konvergent tänkande. Norska universitet, högskolor och skolor har varit präglade av den.

I dag sätter forskarna frågetecken för detta. Ännu för relativt kort tid sedan kunde samlandet av kunskaper och målinriktad logik vara goda redskap. Man radade upp sitt vetande och sina erfarenheter, drog ett streck rakt igenom dem och vidare in i framtiden. Vägen var utstakad, man visste var man gick. På den tiden spatserade människan in i framtiden med en käpp i handen. Framtiden upprepade det förgångna. Man kunde referera till erfarenheter.

I dag slungas vi in i framtiden via mikrodatateknik, samtidigt som framtiden rusar emot oss i en konstant öronbedövande kollision. Vi står inför problemkomplex som vi inte har kunskaper om eller erfarenheter av. Utmaningen ligger utanför rationellt eller logiskt tänkande. Hög IQ kan inte rädda oss.

Intelligens är sammansatt av många ting. Kreativitet hör till de egenskaper som först nyligen har värderats i detta sammanhang. Detta att vara intuitiv, snabb och flexibel — att ha

förmåga att producera idéer, ändra tankeriktning. Ta chansen att foga ihop olika idéer. Gå nya vägar. Frigöra sig från det allmänna. Avvika från det vanliga. Forskarna kallar det för *divergent tänkande* — det som trivs med osäkerheten inför det okända.

Om du sätter en tidning i händerna på en människa med konvergent tänkande och frågar vad den ska användas till, blir svaret riktigt nog: "Den ska läsas." Ger du samma tidning till en divergent tänkande människa så kan svaret bli att tidningen både kan användas till att läsas, att slå ihjäl flugor med, att tända i spisen med, att stå på under en skidlandskamp, att slå in fisk i, att göra en pappershatt av osv. Frågan framkallar en uppsjö av möjligheter.

Forskarna påpekar också att människor med konvergent tänkande söker sig till ingenjörsyrket eller blir yrkespolitiker. Och de senare hamnar vanligen i utskott och kommittéer som har till uppgift att utforma och planera vårt samhälle. Detta är självfallet en förenkling — det finns divergent tänkande ingenjörer och politiker.

Den divergente tänkaren har en tendens att söka sig till konstnärsyrket eller bli journalist. Någon kommer kanske att anmärka att man med tanke på mycket av dagens konst bör vara tacksam för att inte konstnärerna har monopol på att forma vårt samhälle.

Men vad är nu konklusionen av det hela?

Bibelns Salomo säger i ett av sina ordspråk: "Förtrösta på Herren av allt ditt hjärta och förlita dig icke på ditt förstånd."

80-talets utmaningar

Detta är föga uppmuntrande ord till en generation som satsat hela trygghet och karriär på högsta — ga IQ. Men de gamla profeterna var experter på att handskas med framtiden. De sträckte intelligensbegreppet in i visdomens mysterium, gav det en andlig och moralisk dimension.

Skall vi klara 80-talets utmaningar behöver vi, i samarbete, mobilisera alla former av tänkande — logiskt konvergent och kreativt divergent, plus Salomos källa till visdom.

Är vi inte i stånd till det kommer nästa generation att ge oss följande gravskrift:

"Frid över dem, dumskallarna."

Einar Engebretsen

(Artikeln återgiven ur Drammens Tidende)

Det var som att mottaga ett uppdrag

(Utdrag ur en nyutkommen bok av tidigare sjöförsvarsministern i Australiens regering Malcolm Mackay.)

NÄR TELEFONEN RINGDE i mitt hem i Blue Mountains den där dagen i december 1972 var min första reaktion bara olust. Klockan var halvtio juldagens kväll. Mitt telefonnummer stod inte i katalogen och jag var inte på bästa humör. Några få veckor tidigare var jag ännu minister i regeringen och ytterst få personer förutom mina närmaste kolleger skulle ha stört mig vid en tidpunkt som denna. Och här ringde nu en nästan engelsman med oxfordaccent som ville träffa mig.

Sårad, cynisk, skeptisk

Det fanns ytterligare skäl för min ångest. Det skälet gick djupare, till gamla händelser som sårat och förbittrat mig. Under 18 år hade min fru och jag undvikit kontakt med Moralisk upprustnings folk och jag begrep att denne man var en av dem.

Å andra sidan måste jag erkänna att jag blev fundersam över det han meddelade. Han var ensam i Katoomba, och det var juldag!

Min fru Ruth blev också nyfiken. Vi hade nyligen talat om nödvändigheten att planera vår framtid eftersom ett förlorat politiskt val några veckor tidigare hade satt stopp för min politiska karriär, åtminstone för en tid. Jag var utan inkomster, utan pengar.

Ännu allvarligare var att jag, trots mitt egentliga yrke som präst i presbyterianska kyrkan, knappast heller hade någon tro kvar.

Jag hade blivit alltmer cynisk och skeptisk när det gällde religion. Jag hade haft många tvister med kyrkolektorer och ekumeniska organisationer, och min personliga tro var luggsliten. Jag använde yrkesorden fortfarande men min livsstil stämde inte med yrket.

Se vad som händer

"Låt oss ta hit honom till en måltid och se vad som händer" föreslog jag min fru. Han kom till middag nästa dag. Inte något försök till propaganda kunde märkas, ingenting annat än en väns intresse för vad som hänt oss efter valet. Han umgicks förträffligt med barnen och spelade spel med dem medan jag var upptagen strax före måltiden.

Visst var jag nyfiken men helt på min vakt.

Vädret var mycket varmt just då. Vårt hus låg åtskilligt högre upp än byn och vi hade ett svalt gästrum. Jag frågade Ruth vad hon kände för att erbjuda det åt honom för att minska hans hotellräkning. Några dagar senare kom han och stannade i fem dagar.

När jag nu ser tillbaka på denna period är det några saker som fångar mig hos denne Roger Hicks. Först och främst hans friskhet och öppenhet, hans personliga dynamik och hans uppenbara förpliktelse till sin tro. När han vid ett tillfälle sa "Jesus är min bästa vän" lät det alldeles odramatiskt men i hans lysande ansikte såg jag ett absolut faktum.

Boken "More than coincidence?" av Malcolm Mackay finns att köpa på engelska hos Idé och Kultur.

En universitetslärare och teolog skrev nyligen till Malcolm Mackay: "Er bok har drivit mig att göra det experiment Ni gjorde och dessutom något ännu svårare — att berätta det för min fru. Jag inser nu att jag under nästan 20 år har försökt lägga min tro åt sidan. Nu upptäcker jag den på nytt."

Dessutom fanns hos honom en häpnadsväckande förmåga att räkna in oss i sitt liv, behandla oss som sina medarbetare och stridskamrater i den största av alla strider.

Slutligen var det hans vägran att låta sig lockas till något slag av "rådgivning" eller inflytande i våra beslut eller planer.

"Jag har fått lära mig genom hård erfarenhet" brukade han säga. "En av de viktigaste läxorna i mitt liv är att inte försöka spela rollen av Guds ställföreträdare."

Med en sådan man kunde jag börja bygga en fri men ändå nära vänskap. Jag kände att jag kanske till och med kunde diskutera med honom om de bitar av mitt liv där sårbarhet och besvikelse hade förstört tron.

Jag insåg medan jag lyssnade till min gäst att jag närmade mig en punkt där jag måste göra ett ärligt experiment.

Huvudfrågan för mig var hur människan skall kunna urskilja och bestämma Guds röst. Jag var inte nöjd med den vanliga attityden hos många kyrkomän, när det gäller denna sida

av tron. Man tycktes stillatigande acceptera åsikten att direkt ledning och inspiration visserligen kan förekomma men egentligen tillhör en förgången tid.

Efter sex dagar lämnade Roger oss med avsikt att återvända för en längre period efter ett par veckor. Medan han var borta kände jag att jag måste göra ett alldeles nytt försök att övervinna min misstro mot vanan att skriva ned på papper de tankar jag kunde få under tyst meditation.

Sen kom ett hårt slag

När jag slutligen tvingade mig själv till ett ärligt "lyssnande", blev jag mer än förvånad över resultatet. Det kom vissa klara tankar om saker jag skulle göra eller inte göra, men det som svepte bort mina tvivel var en överväldigande visshet, som jag summerade så här:

"Verklig kontakt med Gud är inte främmande sändningar till en passiv mottagare, men en samtoning mellan mitt verkliga jag och min Skapare. Om detta är sant kommer jag att bli mer mig själv än någonsin."

Nu kan jag rapportera att så har det blivit. Det mest förvånande har varit de radikala tankar jag fått om t.ex. pengar och trygghet. Tidigare skulle jag ha betraktat dem med både misstro och fruktan men nu har de blivit en del av min egen djupaste övertygelse och ett område för äventyr och förväntan.

Sedan kom ett hårt slag. Mindre än en vecka efter Rogers avresa, klockan halv tio en morgon, fick jag meddelande per telefon att han var död. Han hade fått en svår hjärtattack. Då först upptäckte jag att han under några år, särskilt efter sin 65-årsdag, visste att han levde på lånad tid, med ett hjärta som kunde ge upp sin ojämna kamp vilket ögonblick som helst.

Det var som ett uppdrag

Nästan samtidigt med dödsbudet anlände två brev från Roger, ett till min son Andrew, 11 år, och ett till min fru. När jag läst dessa brev drog jag mig undan i ensamhet och nu var det ingen tvekan inför den ström av tankar som kom över mig. Jag skrev ned dem som de kom och det var som att mottaga ett uppdrag. Roger hade haft så mycket på sitt sinne som nu var "oavslutade affärer". Jag var säker på att många av dessa uppdrag nu var mina.

Bakgrund till Iran: **Korruption och utmanande lyx**

Forts. från sid. 1

arna gav intryck av ett latent våld. "Om dessa grupper skulle bli indragna i några demonstrationer skulle de vara kapabla att plundra hela städer", anmärkte för några år sedan en europé på besök i Chiraz. Vad beträffar kvinnorna i Teheran drog sig de mest sofistikerade inte för att uppträda i västerländska kläder av den mest utmanande vulgaritet.

Under det senaste århundradet har de kristna missionärerna knappast omvänt några muslimer. Men under de senaste femton åren har den västerländska kulturens erotiska element, kommersialiserade och aggressiva, impregnerat sederna hos hundratusentals unga muslimer, i Iran och andra länder, och omvänt hundratusentals av sina lärjungar till den freudianska idén att utplåna alla skamkänslor.

Utän tvivel har iranierna en inneboende instinkt för slapphet men det är en utbredd uppfattning att shahen uppmuntrade sina landsmän att njuta frukterna av en lösaktig kultur i syfte att avleda deras uppmärksamhet från avsaknaden av politisk frihet. Studenten i Teheran kunde tillåta sig nattliga orgier i staden, men på morgonen var det under uppsikt av väpnade vakter och agenter från hemliga polisen som han tillåts passera den trånga porten till universitetet.

Shahen levde själv efter en liberal moral och brydde sig inte mycket om att dämpa de korruperade osederna inom hans egen familj och omgivning. De religiösa ledarna kunde på det sättet utnyttja den avsmak som den härskande eliten framkallade hos befolkningen, men också det dåliga samvetet hos alla dem som lät sig dragas med av den icke-islamiska livsstilen.

Den ännu större kampen

Vad har framtiden i beredskap för unga iranier? De har i sina sammanstötningar med armén visat prov på ett utomordentligt mod. Men ayatollorna har anledning att erinra sig de ord som profeten Mohammed yttrade när han återvände med sina lärjungar till Medina efter muslimernas första avgörande seger vid Beder: "Efter den lilla Djihad (striden) kommer den stora Djihad." När han såg att lärjungarna blev bekymrade förklarade han att det var lättare att vinna striden med vapen än att låta den gudomliga kallelsen besegra korruptionen i deras egen natur och i deras gemenskap.

I denna ännu större kamp har de ärligaste ledarna — och de är många — behov av uppmuntran. De behöver också tid för att nå resultat.

Den militanta iranska islamismen bör bedömas mot bakgrund av den islamiska väckelse som kommer till uttryck i många länder.

De muslimska länder, som varit koloniserade, har ofta, när de vinner oavhängighet, en politisk och administrativ elit som fått sin utbildning i väst och uppehåller nära förbindelser med västländer.

Lagstiftning efter Koranen

Detta har varit fallet särskilt i Malaysia, Pakistan och Tunisien. Tchad, där majoriteten är muslimer, hade en kristen president. Dessa nya stater har antagit en lag av västerländsk modell. När Turkiet blev en sekulariserad stat gav Atatürk landet ett rättsväsen av schweizisk modell. Shahen av Iran valde den franska lagen som förebild. Hans land var inte någon koloni men det underställdes det hemliga engelskryska avtalet av 1907 som delade Iran i två inflytandezoner. Storbritannien försäkrade sig därmed om kontrollen över oljefälten i söder. Iranierna menade dock att deras frigörelse fortsatte med nationaliseringen av oljan och fixeringen av bruttopriset. På samma gång kände de en viss olust av det faktum att under 60- och 70-talen deras ledare mer och mer kom under amerikanskt inflytande.

De militanta muslimerna försöker ersätta den tidigare lagen med en lag som utgår från Koranen. De anser inte att de nationella gränserna också begränsar deras lojalitet. De vänder sig dels till sitt historiska förflutna, dels mot framtiden, mot "umma", alla de muslimska folkens gemenskap, ett begrepp som motsvarar "kristenheten".

För de iranska muslimerna innebär begreppet "umma" särskilt en känsla av identitet med palestinierna, liksom med invånarna på Mindanao, och tillhörighet till den stora islamiska familjen. Hur är det förresten med amerikanerna — känner de inte genom sitt gemensamma arv en legitim samhörighet med befolkningen i Irland, Quebec och Polen?

I november 1978 kom en medarbetare till ayatollah Khomeini till Frankrike och London för att ta till orda inför 500 iranska studenter som samlades på inbjudan av den islamiska församlingen. Efter att ha fördömt sha-

hens regim skisserade han framtidens islamiska samhälle, vilket enligt hans övertygelse skulle tillförsäkra varje medborgare människovärde. Efter honom tog en engelsk arbetarrepresentant ensam hand om mikrofonen under en timme och blåste på det flammande hatet mot shahen och hans regim. Han slutade med att uppmana auditoriet att ge marxisterna sin del av makten. Publiken var uppenbarligen delad mellan muslimer, marxister och sådana som inte såg någon skillnad dem emellan.

Det är svårt att i dagens läge rätt bedöma den roll marxisterna spelat i målsättningen för och genomförandet av revolutionen. Säkert är att strejk som fick avgörande betydelse och som utbröt medan shahen ännu höll sig kvar vid makten, möjliggjordes genom marxisternas organisatoriska styrka.

Utgår man ifrån att ett av Sovjets främsta mål är att misskreditera USA i Mellanöstern så kan man dra slutsatsen att de mest extrema yttringarna av revolutionen har varit till Sovjets fördel.

Under 60-talet ledde jordbruksreformen och andra radikala åtgärder som shahen genomförde till en påtaglig förbättring av levnadsvillkoren för miljoner av hans landsmän. Men i fortsättningen motverkades kejsarens antikommunistiska utfall — som återfinns i hans memoarer — av den korruption han tolererade i sin omgivning och av den utmanande lyx han själv omgav sig med.

Förändring var ofrånkomlig

I början av 70-talet beklagade sig en representant för ett stort franskt företag i Teheran över att direkt för hans eget företag likaväl som andra sa iranier pressade honom att ge vinflaskor. "Om jag inte gör det så kommer tyskar, holländare, engelsmän eller japaner att göra det i mitt ställe och sedan ta hem kontrakten. Resultatet blir att jag förlorar min anställning."

Någon föreslog honom att vända sig till hans ambassads handelsavdelning för att få hjälp.

— Det är just den som uppmanar mig att ge mutor och anger beloppen. Några kommer med argumentet att "detta är en iransk sedvana". Det gjorde exempelvis ambassadören för ett EG-land. Men är inte detta också en europeisk och amerikansk vana?

Student - eko: Samtal med afrikanska studenter

□ NYLIGEN ÅT JAG middag med två afrikanska studenter, den ene från Uganda den andre från Zimbabwe. Det är två länder som ofta figurerat i massmedia under de senaste åren. John från Uganda avslutar om några månader sina studier i offentlig förvaltning vid universitetet i Haag. William från Zimbabwe specialiserar sig på jordförstörelseproblem vid universitetet i Cambridge i England. Bägge återvänder snart till sina respektive länder där situationerna ställer stora krav på dem som kommer hem från studier i utlandet.

John berättade att en stor del av den lokala administrationen slagits sönder redan innan Idi Amins regim tog makten. Den tidigare presidenten

Uganda, Milton Obote, hade den närliggande enigheten som mål. Då centraliserades makten och administrationen till huvudstaden Kampala. John tyckte att nationell sammanhållning var bra, men maktkoncentrationen var inte bra i synnerhet som den makten sedan missbrukats av Idi Amin.

Vi pratade om hur det fungerar när studenterna ger sig ut i arbetslivet och särskilt när de skall samarbeta med människor som har många års praktisk erfarenhet men som varken kan läsa eller skriva.

"Där har många fel begåtts", menade John. "Njutexaminerade jordbruksstudenter i 25-årsåldern har besökt gårdar där man i generationer

odlat t.ex. kaffe. Sedan kommer dessa ynglingar och talar om för den gamla bonden att det är dags att sluta odla kaffe och istället gå över till kakao. Givetvis uppstår där en konflikt när den praktiska jordbrukaren med mångårig erfarenhet känner sig hotad av en ung teoretikers huvudlösa idéer." Såväl John som William menade att svaret ligger i att praktikern och teoretikern söker respektera varandras kunskap och sedan arbeta tillsammans.

"Ett av problemen i vårt land", säger William, "är att många studenter anser att åren på universitetet automatiskt skall ge dem ett välbetalt kontorsarbete. Det är få som överhuvudtaget är färdiga att ge sig ut och arbeta praktiskt på landsbygden." William menar att han personligen är inställd på att arbeta samman med jordbrukarna på landet och ta itu med de konkreta problemen, främst jordförstörelse.

Att korruptionen är ett stort problem i Afrika anser såväl John som William. I vissa länder är det värre än i andra. "När jag återvänder till Uganda är det lätt att ha goda intentioner om hur man skall leva" säger John, "men när hela systemet tränger sig på, då är det svårt att stå emot. Ofta händer det att man blir erbjuden ett kuvert med pengar av någon som vill ha en tjänst utförd. Innan någonting har sagts läggs pengarna framför

de troende visade hänsyn skulle den Barmhärtige inge dem kärlek till varandra."

I de framtida relationerna till den islamska världen kommer vi säkert att få vara med om många olika kriser: en del av dem, exempelvis att ta diplomater som gisslan, skulle kunna leda till ett världskrig, om vi inte ger prov på en utomordentlig taktfullhet. Men vår uppgift på lång sikt är att studera den muslimska andan, att förstå de sår vi har tillfogat och att hjälpa den islamska världen att berika mänskligheten med sina värdefullaste bidrag.

Det är en uppgift som kräver människor med övertygelse. Om de amerikanska och europeiska folken visade en sådan anda i sin politik skulle det från kristenhetens sida betyda en osjälviskhet som på ett värdigt sätt skulle markera begynnelsen av det fjortonde islamska århundradet.

en på bordet och då är det inte enkelt att stå emot", menar John. Både John och William anser att om de vill göra någonting åt Afrikas korruptionsproblem kan de knappast acceptera mutant personligen.

William säger att ett speciellt problem som han tänker på i Zimbabwe är stölderna. Tidigare har man kunnat förklara stölderna med att de varit ett resultat av det rasistiska systemet i Rhodesia. Men ifall nu Zimbabwe får en demokratiskt vald regering då fungerar inte den gamla förklaringen. Att stölderna skulle sluta bara därför att landet får en ny regim tror knappast William på.

Visst är det stora problem som möter John och William när de återvänder till Uganda och Zimbabwe, men samtidigt tycks det för dem vara en spännande utmaning. I Sverige verkar behoven inte vara så påtagliga och uppenbara som när det gäller att bygga ett samhällssystem som fungerar i Uganda eller en icke-rasistisk demokrati i Zimbabwe.

Vi har mycket att lära av varandra, Afrika och Europa. Jag tänker då inte bara på kontakter på högsta politiska nivå utan även människor emellan på markplanet.

H A (Göteborg)

Student-eko: Nöd som skriker

□ DET ÄR SÅ INTRESSANT att läsa. Nya världar öppnar sig och man tvingas tänka längre och i nya banor. Den kunskap man förvärvar leder vidare till nästa steg och man känner att man utvecklas. Men ibland undrar jag vad det är jag utvecklar.

Risken är stor att de studier man sysslar med antar så stora proportioner i ens eget sinne att man inte kan förstå hur världen klarar sig utan dem och heller inte kan tänka sig att något annat väsentligt egentligen försiggår. Man kör lätt fast i intensiva diskussioner om petitesseer.

Men den övriga världen tränger sig på genom kärnkraftsdebatten, invasionen i Afghanistan, gisslan i Iran, svälten och lidandena i Kampuchea, fredsförhandlingarna om Zimbabwes framtid osv. i all oändlighet.

I Sverige dödas en lärare av en ung pojke och andra unga människor bryts ner av att aldrig vara önskade, omtyckta och behövda.

Det går inte att komma undan all denna nöd. Den skriker åt mig från tidningssidor, teverutan och tunnelbanan. Och i mig finns en stor förtvivlan över min vanmakt, att jag inte kan

Forts. sid. 8

→ För att förstå den iranska situationen behöver vi en omprövning av vår syn på det förgångna. En förändring var ofrånkomlig.

Som den blivande utrikesministern Bazargans regering, Yazdi, yttrade i november 1978: "Alla nationer har i Iran varit ute efter egna fördelar. Ingen bryr sig egentligen om våra egna strävanden."

När man träffar de iranska "mollahs" eller andra män med tro, ger en del av dem uttryck för spontan vänskap. Andra intar en fientlig attityd mot västerlänningen eller icke-muslimen. Men ett enkelt erkännande från vår sida att europeerna alltsedan korsstågen ofta visat förakt mot islam och att våra kommersiella handlingar stått i motsats till kristen anda väcker intresse även hos de mest misstroga.

Inför ett sådant ödmjukt vittnesbörd svarade en mollah från Abadan genast med ett citat ur Koranen: "Om

Har Indien röstat för diktatur?

□ *Rajmohan Gandhi, sonson till mahatma Gandhi, gjorde som chefredaktör för den indiska veckotidningen *Himmat* en modig och uppmärksam insats för mänskliga och demokratiska rättigheter i opposition mot Indira Gandhi under undantagstillståndet från 1975. När fru Gandhi och hennes kongressparti förlorade valet 1977 övertogs regeringen av Janata-partiet, men splittring inom partiet ledde till en regeringskris och det nya valet i början av detta år gav Indira Gandhi och hennes parti kvalificerad majoritet i det indiska parlamentet.*

Rajmohan Gandhi kandiderade för Janata men fick inte röstunderlag för någon plats i parlamentet. Många inom och utanför Indien frågar sig nu hur Indira Gandhi kommer att behandla de politiska motståndare som under undantagstillståndet vågade rikta öppen kritik mot hennes regim.

*Vi återger här den kommentar som Rajmohan Gandhi skrev i *Himmat* omedelbart efter valet.*

□ "HAR DE INDISKA väljarna röstat för diktatur? Det tror jag inte. De

har röstat mot vad de upplevt som Janatapartiets splittring och inkompetens. De vill ha en regering som regerar. De har också röstat mot stigande priser.

Man bör också inse att ordkriget från Janatas sida mot utbrytarna ur partiet inte övertygade väljarna om att de som stannade i partiet skulle visa tillräcklig duglighet i regerandet.

Inför oräkneliga auditorier förklarade Janatas talesmän att de blivit bedragna. Publiken accepterade kanske denna version till viss grad men var inte villig att återlämna makten åt dem som låtit sig bedragas. Och hederliga kretsar bland väljarna var mera benägna att notera splittringen och dra in sitt stöd än att visa sin sympati för dem som sade sig ha blivit lurade av bedragare i sitt eget läger.

Parlamentsplatser betyder inte allt och man bör inte bortse ifrån att Janata stöddes av miljoner väljare. Bombay ställde upp för partiet och i Delhi gjorde partiet ett bra val.

Janata har satts på fjärde plats när det gäller hela landet men fjärdeplaceringen i en stor nation som Indien är ingenting att skämmas för. De mil-

joner som röstade på Janata har visat förtroende för partiets målsättning — frihet och bröd. Och de har markerat sitt ogillande av personligt eller odemokratiskt styre.

Janatapartiet, fött i fängelse, välsignat av Indiens folkmassor men fumligt när det hade makten, har förlorat sin regeringsställning men inte sin roll. Landet behöver ett nationellt oppositionsparti som inte har någon dogmatisk syn på höger och vänster, ett parti som i framtiden kan vara berett att acceptera och använda makt. Det enda parti som har dessa kvalifikationer är Janata.

Partiet behöver rensas

Men partiet behöver förnyas. Det behöver ett nytt ledarskap. Det behöver en rening. Utbrytningarna renade inte Janata. De förklaringar som repades att Charan Singh-gruppens utbrytning hade renat partiet var önsketänkande. Utbrytning kunde inte rena Janata. Kan ett valnederlag göra det? Ja, under förutsättning att Janata riktar blickarna inåt i stället för att skylla på bedragare, partifunktionärer och varandra.

Berövat makten kommer Janata att ha en bättre chans att vinna anslutning bland ärliga människor. Köerna av sådana som är ute efter egna förmåner kommer att bli kortare. Detta är rätta tiden för att utveckla en Janata-ideologi och att värva nya kadrer. I själva verket kommer ett parti med en ideologi inte att ha någon svag position gentemot ett parti med personlighet.

En oerhörd möjlighet

I motsats till många politiker förstår Indiens folk att glömma och låta. Men det vet också när och de mäktiga behöver lära sig ödmjukhet. Fru Gandhi har anförtrots en oerhörd möjlighet. Den som skriver detta önskar henne välgång.

Man hoppas att hon kommer att betrakta valutslaget som ett rättfärdigande av allt hon gjort under de senaste fem åren. Valframgången kan vara en kombination av många ting — hennes 'image' av en duglig ledare, Janatas brist på duglighet att sköta rodret, avsaknaden av ett fast grepp kring lag och ordning, den kännbara prisstegringen osv. Men fru Gandhi skulle, tror jag, begå ett misstag om hon tror att Indiens folk accepterar ensamstyre eller går med på inskränkningar av de mänskliga rättigheterna."

Sigrild Hallén

Våldets moder

□ "MAN KAN INTE få slut på våldet om man inte tar itu med hopplösheten som ger näring åt våldet. Hopplöshet är våldets moder."

Conrad Hunte, en känd f.d. kricketspelare från Västindien, yttrade dessa ord vid ett besök på ett träningsläger för ungdomar som ägde rum på en gård i Zimbabwe där den tjänar som ett centrum i Moralisk upprustnings försoningsarbete.

Conrad Hunte är en svart man som gett många år av sitt liv i kampen för att riva ner barriärerna mellan de vita och de färgade i England och många andra delar av världen. Så det är realism i hans ord, och inte bara utkastade fraser.

Formuleringen var i första ögonblicket en överraskning för mig. Men strax slog det mig att hopplösheten också är moder till den flykt från den bistra verkligheten som tar sig uttryck i att fler och fler tar till alkohol och narkotika.

Det stora antalet självmord och försök att begå självmord är naturligtvis också ett symptom på hopplöshet. Och säkert mycket annat av ondo i vårt samhälle och i världen.

I stället för att söka sig fram till konstruktiva lösningar ger man upp, och den utväg man väljer ökar ständigt tragedierna i vår värld.

Men är då inte hopplösheten den enda realistiska reaktionen i vår mörka tid?

Som pilar träffar de oss, problemen i vår närhet, i vårt samhälle och ute i världen. De gör ont, svider till och tränger in, och om vi inte ser till att dra ut dem fastnar de och förlamar oss. Det är ju hopplöst att göra något.

Vid tröskeln till 80-talet nådde mig några ord genom etern, nerskrivna för årtusenden sedan, men plötsligt levande ord, och friska som verkligheten själv:

"Jag vet väl vilka tankar jag har för eder, säger Herren, nämligen fridens tankar och icke ofärdens, till att giva eder en framtid och ett hopp. Och I skolen åkalla mig och bedja till mig och jag vill höra på eder.

I skolen söka mig och I skolen finna mig, om I frågen efter mig av allt edert hjärta." (Jeremia 29: 11—13)

Uppståndelse i bokhandeln

MAN HAR FAVORITBÖCKER. Dem återvänder man till. En av mina fick mig att skratta och gråta redan för tjugo år sen, första gången. Den var gammal redan då, kom ut 1924, G. K. Chestertons mycket personliga skildring av Franciskus av Assisi. En bok som ger mig en hisnande skjuts torde påverka också andra, har jag tänkt, så jag ger den i present emellanåt.

Om jag får tag i den i bokhandeln. Nu senast gick det inte.

— Titta under "Religion" därborta i hörnet, sa flickan vid disken.

Hyllorna är ju tydligt rubricerade i s varuhus, och jag går som vanligt lite hukad av okunnighet förbi långa täta rader av Balett, Botanik,

Foto, Fysik, Flyg, Juridik... Boktitlarna når mig som signaler från främmande världar. Allt jag aldrig kommer att veta.

"Religion" fann jag efter något irrande och det var som sagt i ett hörn, längst bort, längst in, längst ner, längst till höger. En halv meter. Halvtom. Där fanns inte vad jag sökte och inte mycket annat heller.

Då mindes jag hur vi letade julkort senast, på ett annat varuhus. Sortimentet var det rikligaste vi någonsin skådat. Men i hela detta utbud av jul-symboler inte en skynt av barnet i krubban, stjärnan, stallet, herdarna. Bara grannlåt och tomtar till tusen.

Där stod jag nu i bokhandeln och tänkte att Gud är utslagen. Det är i så fall den fundamentala utslagning-

en, på den följer all annan. Men vilka har då slagit ut honom? Var jag med? Ett folk har ju den religion eller brist på religion det förtjänar. Vi lever som vi tror och tror som vi lever. Jag stirrade ner i det tomma högra hörnet och tyckte att det liknade en grav.

Det var först då jag kom ihåg att han är uppstånden. Visst var han utslagen, till döds utslagen. Men våra gravar, våra rubricerade fack och våra symboler kunde inte behålla honom. Han lever. Rör sig fritt i bokhandeln också. Du som söker sanningen kan hitta hans fotspår i dina favoritböcker, i ditt speciella fack. Ta honom med när du läser, du behöver en vind att ledas av, en vän att tala med.

Själv fortsätter han att visa ett särskilt förtroende för alla slags utslagarna. Ta Maria från Magdala till exempel. En kvinna med sju onda andar i sig. Hur bär en sådan sig åt? Vi andra kvinnor har väl i våra värsta stunder hemligen erkänt för oss själva att vi kanske har en eller högst två i oss, men sju!

Man hade drivit ut dem allihop från Maria Magdalena. Var det därför hon blev den första som fick möta honom sedan han hade besegrat döden? Hon kunde ta emot första stöten av det oerhörda, hon som redan visste av egen erfarenhet vad uppståndelse är.

De församlade apostlarna fick den väldiga nyheten genom henne och några andra kvinnor men bedömde den som "löst prat", enligt evangelisten Lukas.

Man föreställer sig hur brödrakretsen sitter där tillhoppa, upptagna av lågmält, kärvt samtal om långfredagens konsekvenser och den nu nödvändiga strategin. Plötsligt fylls dörröppningen av en skara störande systerar som gestikulerar och pratar i mun på varann om orimliga upplevelser. Kvinnor. Lite missanpassade var de väl alltid i den inre cirkeln. Bröderna lyfter blicken trögt och tvivlande mot dörren: Varför skulle just kvinnorna? Före oss?

Men Petrus, som nyligen förnekat så grovt och kände sig hemligt utslagen, smög sig ut till graven för att själv få se.

Nu har jag beställt den där boken om Franciskus. Ingen fara, den finns. Vi är många i världen som vill lära mer av "Guds lille fattige", han som frivilligt valde den sociala utslagningen för att så mycket intensivare kunna leva i och vittna om uppståndelsen.

Ingeborg Ekman

Same-hälsning till Sydney

□ Ett antal förtroendemän för urinvånarna i Australien stod som inbjudare till en konferens för moralisk upprustning i Sydney, Australien, den 18—27 januari.

"Vi i Australien lider av andlig och moralisk depression och behöver den påverkan som ni kan ge oss utifrån för att hjälpa oss överbrygga klyftorna i detta land och göra Australien till vad det är ämnat att vara. De broar som byggs här skulle mycket väl kunna utsträckas till världen", heter det i inbjudan.

□ INFÖR 1980-TALET erinrar inbjudarna om att

- ha-begär, fruktan och likgiltighet uppehåller klyftorna mellan överflödets och fattigdomens världar,

- miljoner människor lider under följderna av "jag har rätt"- och "jag först"-attityderna i konflikter, krig och förtryck,

- nya ekonomiska situationer, arbetslöshet och energiproblem kräver att vi samarbetar för att finna lösningar.

Inbjudan till Sydney-konferensen har också utgått till de svenska samerna. I ett svar skriver renägaren Per Bertil Simma, styrelsemedlem i Svenska samernas riksförbund:

"Vi samer är tacksamma för den varma välkomsthälsningen från våra bröder och systrar bland ursprungsbefolkningen i Australien som vill att vi skall komma till januarikonferensen för Moralisk upprustning i Sydney.

De senaste veckorna och månaderna har jag varit med renarna ute i snön på fjällen och i skogarna. Jag har tänkt på resan. Det är långt till Australien och vintern är hård och betet dåligt i år. Jag känner att jag skall stanna med renarna.

Jag har fått så mycket genom Moralisk upprustning, mycket mer än vad jag kunnat ge. Då jag första gången kom till Caux brast jag i gråt då jag träffade afrikanerna. Jag blev så imponerad av dem därför att de hade lidit så mycket och ändå kämpade de för enighet och för att överbrygga klyftorna. Och jag tänker på Alice Wedega från Papua Nya Guinea som var hos oss här i Idivuoma — hon liknade så mycket våra egna samiska kvinnor.

Det var i Caux som jag första gången förstod att jag, en same, har ett eget människovärde. Och nu känner jag att det är tid för oss alla att kämpa — svenskar och samer och alla måste kämpa för våra rättigheter och vår integritet."

Att leva under stress

Ny Världs engelskspråkiga kollega New World News har ägnat ett nummer åt temat "att leva under stress". Bland bidragsgivarna är en läkare, Frances McAll, som har sin praktik i södra England. Hon skriver:

Utgivarkorsband

□ LIVET STÄLLER OSS inför en rad utmaningar. Avvisar vi dem leder det till stress. Accepterar vi dem växer vi genom dem.

Många av dessa utmaningar möter vi på de personliga relationernas område. Stress-orsakade sjukdomar, som har sitt ursprung från detta område, upptar en stor del av varje läkares arbetsvecka.

En man och en hustru kommer till min mottagning med symptom på magsår. De undrar "om det kan vara nerverna". När jag frågar kommer det fram att de har problem med en aggressiv och oförskämd son som de "har gett allting".

Samma vecka kommer en dam och överraskar med samma fråga i samband med blodkärlsbesvär i sitt knä. Hon berättade att hennes sons hustru hade övergett honom. Och nu kände damen i fråga en intensiv lust att sparka sin svärdotter där det skulle göra mest ont.

En bruten relation innebär alltid att den andre har fel och att jag har rätt, åtminstone i det mesta. Föreståndarinnan för en personalmatsal kom till mig för en återkommande besvärlig hudåtkomma — och samtidigt full av klagomål över sina inkompetenta medarbetare. När jag frågade en man som sökte mig för sin depression med huvudvärk och olust i arbetet, förklarade han: "Chefen är orsak till alla problemen i företaget. Jag hatar honom."

Urskuldar oss själva

Vi lever i en atmosfär där vi urskuldar oss själva och vägrar att ta ansvar. Detta återspeglas i samhället i stort — i den höga skilsmässorefekvensen, i konflikter på arbetsplatserna, i flykten till alkohol och knark. I abortdebatten ser vi hur till och med lagen manipuleras för att anpassas till vår ovillighet att ta ansvar för resultatet av våra handlingar.

När människor försöker undkomma kritik och skuld kan det få allvarliga

följder för andra. En åttaåring hade sedan sin tidiga barndom lidit av häftiga krampanfall. Hon diagnosticerades som "epileptiker" fastän proven inte bekräftade detta och fastän hon inte reagerade för den vanliga behandlingen.

Hennes föräldrar kom med henne till min man som är psykiater. Under samtalet anklagade hon plötsligt sin mor för att ha "kastat babyn i spisen", och med stor förlägenhet erkände då föräldrarna en fördold hemlighet — de hade låtit abortera ett barn innan den här flickan föddes. Föräldrarnas erkännande av sin skuld och bön om förlåtelse ledda till att flickans krampanfall upphörde och sedan inte återkommit.

Första steget till hälsa

Uppfattningen att det är farligt att inge skuldkänsla är alldeles felaktig. Erkännande av skuld och ansvar kan vara första steget till återvinnande av full hälsa — i synnerhet känslomässigt men ofta också kroppsligt.

Guds lagar är inte några nycker av en godtycklig gudom. De är grundläggande hälsoregler som varje individ har rätt till. Den människa som inte har något att dölja, som inte behärskas av sin aptit, som inte tänker på sin egen lycka utan är helt inställd på andras välfärd, den människan kommer inte att drabbas av stress, därför att han kommer att möta utmaningarna med positiv handling. Detta kan bli målet för oss alla.

Det nästan bortglömda ordet "synd" betyder helt enkelt ett uppror mot dessa lagar. Det skulle ha en permanent plats i varje medicinsk handbok. Det är unikt därför att det betecknar den enda sjukdom som verkligen kan bli botad. Andra kanske bara blir lindrade eller bringade under kontroll.

Att erkänna att "synden är sjukdomen och Jesus Kristus botemedlet" innebär att befinna sig på den sanna vägen till hälsa.

Lyssna inåt

(Saxat ur en enkät i Smålandstidningen.)

□ TÄNK OM VI människor kunde lära oss att gå in i tystnaden och börja lyssna till vår inre stämma istället för till alla de ljud som översvämmar oss utifrån. Under 70-talet har det varit många högljudda röster som överallt i massmedia har sagt hur vi tycka och tänka och handla. Med följd att allt fler människor har sig förvirrade och stressade. Och så finns både läkedom och klarhet i det enkla stilla lyssnandet inåt.

★

Tänk om vi under 80-talet bli ge-människor istället för ha-människor. Tänk om vi på allvar kunde börja ge av våra rikedomar, vår tid, vår kärlek och omsorg, vår fantasi, till grannen och arbetskamraten såväl som till vår medbroder på andra sidan jordklotet. Det finns många sätt att göra det på, alltifrån att skotta snö åt någon till att ta ett fadderbarn i ett utland.

Brita Dessen,
ämneslärare, Ekenässjön

Nöd som skriker Forts. från sid. 5
göra mer för att avhjälpa all denna nöd. Då blir det nästan outhärdligt att läsa om människor som lokaliseringsförsättningar eller produktionsfaktorer.

Var lär jag mig hur jag ska kunna bli mer givande, mer ärlig och omtänksam? Hur ska jag kunna leva relevant så att det jag gör bidrar till att bygga upp och inte riva ned? Hur man lever, hurdan man är som människa, har inte det med studierna att göra?

Borde det inte vara så att studier lär oss något, inte bara om ekonomi, samhälle och natur, utan om människan också? Så att vi sen kan använda vår kunskap där den behövs och inte bara blir redskap för vår egen tillfredsställelse. Kunskap behövs, ifrågasättande behövs.

Är inte kunskapen till för att tjäna...
GF (Uppsala)

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk upprustning, utkommer med 8 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 35:—, postgiro 70 98 70 - 0 (Idé och Kultur), Finland mk 30:—, postgiro 11 20 95 - 0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 3: 50/mk 2:—. Ansv. utgiv.: Lennart Sjögren. Redaktörer: N. G. Ekman, Finn Harald Wetterfors. I redaktionen: Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Gunnar Wieselgren. Distrib.: Alf Söderlund. ISSN 0347-2272